

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 96/04-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti M. D., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. Ing. P. H., K., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 14/97, za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. D. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 14/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 14/97 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. D. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť M. D. trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) na účet advokáta JUDr. Ing. P. H., K., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 96/04 z 1. apríla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. D., bytom K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 14/97.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako účastník konania (v procesnom postavení žalovaného) vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 18 C 421/95 uplatnil 7. júla 1995 v súlade s § 97 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) svoju pohľadávku voči žalobcovi vzájomným návrhom. Uznesením okresného súdu z 26. septembra 1996 bolo konanie vedené pod sp. zn. 18 C 421/95 po späťvzatí žaloby žalobcom zastavené a vzájomný návrh sťažovateľa bol vylúčený na samostatné konanie, ktorému bola pridelená nová sp. zn. 18 C 14/97.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo vydané rozhodnutie vo veci samej. Z dôvodu prieťahov v konaní podal sťažovateľ 20. júla 2001 predsedovi okresného súdu sťažnosť na postup súdu. Listom z 25. júla 2001 označil predseda okresného súdu jeho sťažnosť za nedôvodnú. Aj napriek početným urgenciám, ktoré sťažovateľ priebežne zasielal okresnému súdu (naposledy 2. októbra 2003), nenastal v konaní výraznejší pokrok.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, súčasne žiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 14/97 konať bez zbytočných prieťahov, a domáhal sa aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 120 000 Sk.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 697/04 doručeným ústavnému súdu 4. mája 2004, v ktorom okrem iného podal túto chronológiu priebehu konania a procesných úkonov okresného súdu:

„- dňa 19. 11. 1996 nadobudlo právoplatnosť uznesenie, ktorým bol návrh, ktorý je predmetom tohto konania, vylúčený na samostatné konanie.

- dňa 7. 10. 1997 dala konajúca sudkyňa pokyn pre zaslanie prípisov právneho zástupcovi žalobcu a žalovanému.

- dňa 2. 4. 1998 bol určený termín pojednávania na deň 23. 4. 1998, ktoré bolo odročené na neurčito a žalobcovi bola uložená povinnosť v lehote 10 dní predložiť všetky doklady osvedčujúce výšku ním uplatneného nároku.

- dňa 19. 10. 1999 bol určený termín pojednávania na deň 16. 12. 1999 a zároveň boli urobené dotazy na účastníkov konania a Okresný úrad práce Košice IV. Zároveň bolo Ministerstvo spravodlivosti SR požiadané o zaslanie právnych predpisov, potrebných pre konanie vo veci.

- pojednávanie zo dňa 16. 12. 1999 bolo odročené na neurčito za účelom vypočutia žalovaného cestou Okresného súdu v Ostrave a urgencie žiadaných právnych predpisov z Ministerstva spravodlivosti SR.

- dňa 20. 12. 1999 bol urobený dotaz na žalovaného a Okresný súd v Ostrave požiadaný o vypočutie povereného zamestnanca, prípadne štatutárneho zástupcu žalovaného.

- dňa 2. 2. 2000 bol Okresný súd v Ostrave opätovne požiadaný o uskutočnenie výsluchu, keďže k predošlej žiadosti nebol pripojený návrh.

- dňa 11. 4. 2000 žiadala konajúca sudkyňa Okresný súd v Ostrave o oznámenie, či zaslané dožiadanie bolo už vybavené, resp. oznámenie skutočností, ktoré jeho vybaveniu bránia.

- dňa 25. 4. 2000 bol spis vrátený s vybaveným dožiadanim z Okresného súdu v Ostrave.

- uznesením zo dňa 19. 7. 2000 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie znalkyňou z odboru ekonomika Ing. M. D., ktorá podaním zo dňa 26. 7. 2000 požiadala o zrušenie uznesenia a určenie nového súdneho znalca.

- uznesením zo dňa 31. 7. 2000 bol ustanovený nový znalec Ing. P. K.

- dňa 31. 10. 2000 bol konajúcou sudkyňou daný pokyn pre vyhotovenie zberného spisu a odoslanie spisu ustanovenému znalcovi.

- dňa 11. 1. 2001 bol predmetný spis podľa § 2 ods. 2 Spravovacieho poriadku presunutý do súdneho oddelenia sudkyne JUDr. A. G., ktorá dňa 14. 3. 2001 dala opakovane pokyn pre doručenie spisu ustanovenému znalcovi.

- dňa 14. 8. 2001 ustanovený znalec vrátil spis súdu bez vypracovania posudku vzhľadom k tomu, že v danom spore ide o mzdové predpisy iného štátu a o týchto nemá vedomosť.

- dňa 7. 9. 2001 preštudovala spis súdna znalkyňa Ing. J. za účelom podania písomného vyjadrenia, či vec spadá do oblasti jej pôsobnosti a či ju možno poveriť v danej veci vypracovaním znaleckého posudku.

- dňa 8. 10. 2001 bola Ing. J. vyzvaná na oznámenie vyššie uvedenej skutočnosti a zároveň boli ďalší dvaja súdni znalci vyzvaní na oznámenie rovnakej skutočnosti.

- dňa 22. 3. 2002 boli rovnaké výzvy zasielané ďalším piatim znalcom.

- dňa 8. 4. 2002 súdny znalec Ing. J. B. oznámil, že predmetný posudok môže vypracovať, preto bol uznesením zo dňa 15. 5. 2002 vypracovaním tohto posudku poverený.

- dňa 13. 8. 2002 bol daný pokyn pre odoslanie spisu Ing. J. B.

- dňa 23. 9. 2002 Ing. B. predmetný spis vrátil z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti a tiež s poukazom na skutočnosť, že na vypracovanie posudku v danej veci nemá odborné zahraničné skúsenosti.

- dňa 15. 2. 2003 (pozn.: zákonná sudkyňa), ktorá vo veci konala, nastúpila na materskú dovolenku, preto bol následne spis pridelený do súdneho oddelenia (pozn.: nového zákonného sudcu), ktorý dňa 17. 6. 2003 vyzval súdneho znalca na predloženie znaleckého posudku a spisu.

- dňa 13. 10. 2003 bola zasielaná výzva žalovanému.

- dňa 18. 2. 2004 bol určený termín pojednávania na deň 2. 4. 2004.

Uvedené pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zaslania dotazu na Ministerstvo práce ČR a Ministerstvo financií a vyžiadania dokladov zo strany žalobcu. “

Podaním doručeným ústavnému súdu 21. mája 2004 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku predsedu okresného súdu takto:

«1. Sťažovateľ sa domnieva, že vec nie je nejako zvlášť právne ani fakticky zložitá. Ide len o stanovenie výšky sumy, ktorú je žalobca po vyčíslení ostatne ochotný vyplácať...

2. Sťažovateľ sa tiež domnieva, že jeho vlastné správanie nezavinilo žiadne prieťahy, a preto víta, že aj predseda OS KE II uviedol, že neboli zistené prieťahy spôsobené sťažovateľom. (...)

4. Pri uznaní 100 % zodpovednosti za pracovný úraz (žalovaný svoju zodpovednosť plne uznáva na 100 %), ide len o stanovenie ušlej mzdy = rozdielu medzi meniacou sa výškou vyplácaného mesačného čiastočného invalidného dôchodku (ďalej len ČID) a meniacou sa výškou priemerného zárobku ostatných pracovníkov žalovaného zaradených v rovnakej pracovnej triede pri meniacej sa = zvyšujúcej sa dĺžke praxe.

Meniaca sa výška žalobcovi vyplácaného ČID je bez problémov známa po mesiacoch.

Rovnako meniaca sa výška priemerného zárobku ostatných pracovníkov žalovaného zaradených v rovnakej pracovnej triede pri meniacej sa dĺžke praxe môže byť tiež známa, po vyžiadaní si tejto informácie od žalovaného rovnako po mesiacoch.

Ušlá mzda = rozdiel v každom jednotlivom mesiaci. Ide o jednoduchý úkon.

Naviac sa zdá, že pred slovenským súdom nie je potrebné poznať mzdové predpisy cudzieho štátu. Ved' pracovníci sú dodnes = v roku 2004 (!) vyplácaní rovnako ako v roku 1973 na Slovensku, vysunuté pracovisko žalovaného = Hutných montáží Ostrava je dodnes v Košiciach ako kedysi v roku 1973 vo VSŽ tak dnes v US Steel. Ich mzda teda musí byť bez problémov známa z praxe a dokonca v Košiciach.

Takže priedahy zvaľované na znalcov na ktoré sa odvoláva OS KE II alebo nemuseli byť vôbec, alebo mohli byť aspoň eliminované včas a nie tak veľa krát až po 3 - 8 mesiacoch ako vyplýva z listu predsedu OS KE II. (Bezúspešne okolo 8 - 9 znalcov.)

V ČR aj v SR existuje množstvo vedeckých a odborných organizácií, orgánov a právnických osôb, ktoré sa zaoberajú mzdovými predpismi ČR aj SR. Okrem príslušných rezortných ministerstiev v ČR a v SR aj ich podriadené odborné organizácie, orgány a právnické osoby. Podľa § 125 osp za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, medzi nimi aj „... správy a vyjadrenia orgánov a právnických osôb...“. Nie je teda potrebné silou mocou trvať na znaleckom dokazovaní, ktoré sa ukazuje ako márne.»

Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v posudzovanom konaní uvedený v písomnom vyjadrení predsedu okresného súdu sa zhoduje so zisteniami ústavného súdu. Pri posúdení, či došlo k zbytočným priedahom v konaní, však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a bral do úvahy všetky okolnosti, ktoré z neho vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa troch základných kritérií, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 18/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je nárok s'ťažovateľa na náhradu straty na zárobku (uplatnený ako vzájomný návrh). Ide teda o pracovnoprávny spor.

Rozhodovanie v danej veci predstavuje určitý stupeň faktickej zložitosti súvisiacej s výpočtom samotnej výšky náhrady za jednotlivé roky rozhodného obdobia vyžadujúci vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania, ktoré môže spôsobiť predĺženie konania. Túto skutočnosť ovplyvňuje aj to, že ide o výpočet náhrady straty na zárobku podľa právnych predpisov Českej republiky. O skutkovej náročnosti veci svedčí aj to, že ani žalovaný nebol spôsobilý predložiť vzhľadom na odstup času všetky požadované doklady a keďže má sídlo v Českej republike, o výsluch jeho zástupcu musel byť dožiadaný Okresný súd Ostrava. Vzhľadom na doterajší priebeh konania (nutnosť vykonania znaleckého dokazovania, dožiadania súdu v Českej republike o vykonanie úkonu) ústavný súd môže pripísať jeho zdĺhavý priebeh čiastočne aj na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci.

V súlade s § 37 ods. 1 zákona č. 97/1963 o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov je daná právomoc i príslušnosť okresného súdu na prejednanie predmetnej veci. Vzhľadom na to, že nároky s'ťažovateľa bolo potrebné posúdiť podľa práva platného na území Českej republiky, niet akýchkoľvek pochybností, že ide o spor aj právne zložitý, ktorý si vyžiadal najskôr zadováženie príslušných právnych predpisov a potom aj ich použitie v konkrétnom prípade.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania (viac ako 7 a pol roka), jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov (po 4 rokoch od ustanovenia znalca nie je doteraz vypracovaný znalecký posudok) ústavný súd uzatvára, že aj napriek predchádzajúcemu konštatovaniu určitej faktickej a právnej náročnosti predmetnej veci nejde o také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania. Z vyžiadaného spisu ústavný súd zistil, že jeho postup v doterajšom konaní v žiadnom prípade nepredstavoval prekážku plynulého postupu súdu. Sťažovateľ je od začiatku konania pred okresným súdom zastúpený právnym zástupcom, pravidelne sa osobne zúčastňoval pojednávaní a jeho konanie možno označiť za aktívne a súčinnosťné. Ústavný súd preto dospel k názoru, že správanie sťažovateľa nemalo vplyv na celkovú dĺžku konania pred okresným súdom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Podľa § 101 ods. 2 OSP súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostavil na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka, prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Ústavný súd konštatoval, že v konaní o návrhu od jeho podania okresnému súdu do rozhodnutia ústavného súdu uplynulo viac ako 7 a pol roka. Ku dňu vydania nálezu ústavného súdu je stav konania taký, že posledné pojednávanie uskutočnené 2. apríla 2004 bolo odročené na neurčito s tým, že bude vyzvané Ministerstvo práce Českej republiky a Ministerstvo financií Českej republiky, aby uviedli orgán alebo organizáciu schopnú určiť pravdepodobný zárobok v Českej republike vo funkcii strojní zamočník v období od roku 1995 až do roku 2003.

Sťažovateľ (v konaní pred okresným súdom pôvodne ako žalovaný) uplatnil vzájomným návrhom zo 7. júla 1995 svoju pohľadávku voči žalobcovi [Hutní montáže Ostrava, a. s., (ďalej len „bývalý zamestnávateľ“)], ktorý podaním z 2. mája 1996 vzal svoju žalobu späť. Okresný súd 26. septembra 1996 rozhodol uznesením sp. zn. 18 C 421/95 o zastavení konania vedeného pod touto spisovou značkou a vzájomný návrh sťažovateľa vylúčil na samostatné konanie.

Z predloženého spisového materiálu vyplýva, že okresný súd v posudzovanom konaní bol niekoľkokrát úplne nečinný, a to v nasledujúcich časových obdobiach:

- od 19. novembra 1996, keď uznesenie okresného súdu sp. zn. 18 C 421/95 nadobudlo právoplatnosť, do 10. októbra 1997, keď zákonná sudkyňa vyzývala právneho zástupcu sťažovateľa na zaslanie listinných dôkazov (t. j. necelých 11 mesiacov),

- od 13. mája 1998, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľa k podaniu bývalého zamestnávateľa, do 19. októbra 1999, keď prípisom okresného súdu boli sťažovateľ a bývalý zamestnávateľ vyzvaní na predloženie listinných dôkazov (t. j. 17 mesiacov),

- od 23. septembra 2002, keď bol okresnému súdu doručený list súdneho znalca Ing. B. spolu so spisom, do 13. októbra 2003, keď dal zákonný sudca úpravou pre kanceláriu vyzvať bývalého zamestnávateľa, či trvá na písomnom podaní z roku 2000 (t. j. necelých 13 mesiacov),

- od 19. novembra 2003, keď bol okresnému súdu doručený list bývalého zamestnávateľa, ktorým oznamoval, že trvá na podaní z roku 2000, do 18. februára 2004, keď bol úpravou pre kanceláriu nariadený termín pojednávania na 2. apríl 2004 (t. j. 3 mesiace).

Od začiatku konania v predmetnej veci na okresnom súde až do dňa vydania nálezu ústavného súdu bol okresný súd nečinný počas obdobia trvajúceho spolu viac ako 44 mesiacov (3 roky a 8 mesiacov). V uvedenom období okresný súd nevykonal žiaden procesný úkon smerujúci k prejednaniu veci, resp. k odstráneniu stavu právnej neistoty

sťažovateľa. Nečinnosť okresného súdu v označenom období bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je preto potrebné považovať za zbytočné prietahy v konaní.

Ústavný súd je nútený konštatovať, že prejednávaná vec sa takmer po 4 rokoch nachádza v tom istom štádiu ako v roku 2000, keď bol okresným súdom prvýkrát ustanovený súdny znalec. Je pravdou, že okresný súd v tomto období oslovil viacerých súdnych znalcov (konkrétne ôsmich) z odboru personalistika (mzdy, odvody, sociálne pôžičky) a že všetci oslovení znalci odmietli podať znalecký posudok s ohľadom na skutočnosť, že išlo o určenie náhrady straty na zárobku so zohľadnením valorizácie náhrady straty na zárobku podľa právnych predpisov platných v Českej republike. Ako dôvod uviedli (okrem časovej zaneprázdnenosti u niektorých), že sú spôsobilí podať znalecký posudok podľa mzdových predpisov platných v Slovenskej republike, ale v tomto prípade išlo o mzdové predpisy iného štátu.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna (neefektívna) činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak nečinnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 148/03).

Podľa § 125 OSP za dôkazy môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov (...). Ďalej podľa § 127 ods. 4 OSP namiesto posudku znalca možno použiť potvrdenie alebo odborné vyjadrenie príslušného orgánu, o správnosti ktorého nemá súd pochybnosti. Taktiež podľa § 2 zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch v znení neskorších predpisov môžu znaleckú činnosť vykonávať aj ústavy (§ 2 ods. 1).

Je preto neakceptovateľné, že počas 4 rokov okresný súd striktne trval na podaní znaleckého posudku súdnym znalcom aj napriek tomu, že z písomnej korešpondencie s oslovenými súdnymi znalcami bolo zrejmé, že takýto posudok súdny znalec zapísaný v zozname znalcov vedených pri krajských súdoch v Slovenskej republike nebude môcť

vypracovať. Občiansky súdny poriadok poskytuje aj iné formy (spomenuté v odseku vyššie) posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, ku ktorým pristúpil okresný súd až na pojednávaní uskutočnenom 2. apríla 2004, aj to len na podnet právneho zástupcu sťažovateľa.

Vzhľadom na stav konania, jeho dĺžku, ako aj doterajšiu judikatúru ústavného súdu, v ktorej ústavný súd vyslovil, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, argumenty predsedu okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí, ako aj s personálnymi problémami ústavný súd preto neakceptoval.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno celkovú dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľa boli porušené.

V nadväznosti na výrok o porušení označených základných práv a v záujme efektívnosti poskytovanej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súde podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci, ktorá je na ňom vedená pod sp. zn. 18 C 14/97, bez zbytočných priet'ahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 120 000 Sk, ktoré zdôvodnil tým, že absenciou finančných prostriedkov sa mu nesmierne sťažila životná situácia. Pri čiastočnej invalidite a svojom veku si nemôže zaobstarať prácu a dostatočné prostriedky na obživu. Právny zástupca sťažovateľa ďalej v sťažnosti píše: *„Najhoršie na veci je však to, že aj samotné konečné súdne rozhodnutie je nečinnosťou súdu stále v nedohľadne. To je ešte značnejšia nemajetková ujma už aj vzhľadom na priemerný vek, ktorého sa v SR dožívajú muži v porovnaní s jeho vlastným vekom. Pri takomto tempe sa nemusí súdneho rozhodnutia ani dožiť.“* Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Ústavný súd nepovažoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva sťažovateľa a výrok, ktorým prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prietáhov, za dostatočnú ochranu jeho základného práva.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 14/97, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu a predmet konania,

ústavný súd považoval priznanie sumy 70 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ing. P. H., uplatnených v podaní doručenom ústavnému súdu 21. mája 2004. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 8 796 Sk za 2 úkony po 4 270 Sk a 2 x 128 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky).

Podanie právneho zástupcu s'ťažovateľa doručené ústavnému súdu 21. mája 2004 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenom vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2004